

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. VI. Aliud argumentum morale

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

operationum moralium regulam non inducit, A
subindeque quod in decursu vitæ licitum est,
in ipso etiam mortis articulo, tutâ conscientia
fieri potest.

55.

Sed quàm noxia & periculosa sit hæc sententia, non solum rationes adductæ manifestè declarant, verùm etiam plura suadent exempla, à gravissimis Authoribus relata: inter quæ illud celebre est, quod de quodam Philippo Cancellario Parisiensi (quem damnatum esse dicunt, eò quòd beneficiorum pluralitati nolens contra aliorum sententiam renuntiare, in ipso mortis articulo dixerit se velle vim probabilitatis opinionum experiri, & videre an hæc ad damnationem sufficeret) referunt Dionysius Carthusianus opusc. de pluralitate beneficiorum, Spondanus, & Maluenda ad annum 1238. & ante illos Cantipratanus, integerrimæ fidei vir, & ut ait Carthusianus, *litteratus, & nobilis*, lib. 1. de apibus cap. 19. §. 5. ubi de prædicto Philippo loquens, sic ait: *Illum agonizantem in morte Guillelmus Parisiensis Episcopus paternâ sollicitudine visitavit, rogavitque eum ut opinioni cederet de pluralitate beneficiorum, & omnia beneficia sua, excepto unò in manus Ecclesiæ resignaret. Renuit ille, experiri se velle dicens, verum esset damnabile beneficia plura tenere. Moriurus est ergo sic. Post paucos autem dies, cum dictus Parisiensis Episcopus, finitis Matutinis, orare vellet, vidit inter se & lumen quasi umbram hominis tetram nimis: Elevatâ ergo manu consignat se, & si ex parte Dei sit, præcipit ut loquatur. Cui respondit apparens: *Alienus à Deo sum, sed tamen miserabilis factura ejus. Et Prasul: Tu quis es? Cui ille respondit: Ego sum Cancellarius ille dudum miserimus. Rursus Episcopus, elatò aliùs gemitu, Et quomodo, inquit, tibi est sic dolenti? Male, ait, imò quàm pessimè, quia damnatus sum aeternâ morte. Et Episcopus: Heu ait, charissime, quæ causa tua damnationis? Tres sunt, inquit, causæ quare morte perpeti sum damnatus. Prima est, quòd recentiores fructus annuos contra pauperes timidè reservavi. Secunda est, quòd contra sententiam plurimorum, de pluralitate beneficiorum quasi licitè tenendorum, opinionem propriam defensavi, & in hoc me periculo moralis culpæ commisi. Tertia est, & illa gravissima omnium, quòd abominabili carnis vitio, in scandalum multorum, multo tempore laboravi. Et ad Episcopum mox subjunxit: Estne (inquit) finitus mundus? Et Episcopus: Miror, ait, te literatissimum quondam virum hoc quarere, cum me adhuc vivum cernas, & omnes nos viventes adhuc mori necesse sit, antequam mundus instante judiciò finiatur. Et ille: Non mireris, inquit, quia nec scientia, nec opus, nec ratio est apud inferos viventi. Et hæc dicens, umbra ab oculis mirantis evanuit. Ipse autem Episcopus (non tamen sub persona sua, quasi hæc vidisset) in prædicatione sua clericis omnibus recitavit. Hæc Cantipratanus. Ex quibus evidenter habetur, unam ex causis damnationis illius Cancellarij fuisse, quia contra plurimorum sententiam tenuerat licitum esse habere plura beneficia, & in hoc se damnationis periculo exposuerat: Sed hæc sententia tunc temporis erat probabilis; nam, ut ait D. Thomas (qui eodem tempore vivebat, & qui Cantipratanus fuit condiscipulus) quodlib. 9. art. 15. *Inveniuntur de ista questione (an scilicet licitum sit habere plures præbendas) Theologi Theologis, & Jurista Juristis contraria sentire:***

Ergo periculum damnationis reperitur in sequenda opinione minus tuta & minus probabili, in concursu probabilioris & tutioris.

Quod alio exemplo relato à B. Petro Damiano, piissimò & doctissimo Cardinali, opusc. 34. cap. 5. confirmari potest. Clericus (inquit) Colonienfis Ecclesiæ vadum fluminis transibat, & ecce Beatus Severinus, ejusdem Ecclesiæ nuper Episcopus, equi ejus habenas apprehendit, eumque retinens sistit. Cumque ille in stuporem versus, & graviter admiratus, cur illic tam clarus, & tam celebris fama vir moraretur, inquireret; da mihi, ait, manum tuam, & quæ circa me sunt non audiri disce, sed tace. Cumque datam manum sistentibus Episcopus immerisset, tantus eam ardor absorbit, ut undique carnes ejus resolute disfluere, & ossa nuda vix hærentibus ariculis remanerent. Ad quem Clericus: Cum nomen, inquit, tuum in tanta benedictione sit apud nos, & fama tua consensu totius Ecclesiæ celebratur, cur te pestilens hæc vorago constringit, tantoque prob dolor! incendio cruciaris? Ad quem S. Episcopus: Nihil, ait, aliud in me remansit ulione plendum, præter hoc tantum, quia dum in aula regia constitutus, imperialibus me consiliis vehementer implicui, Canonica synaxis officia, per distinetâ horarum spatia non persolvi: manè quippe simul omnia concurrens, tota die negotiis ingruentibus securâ libertate vacabam. Ob hæc itaque negligentiam Horarum, ardoris hujus fero supplicium. Ex quo patet, S. illum Episcopum in purgatorio graviter cruciatur, ob eam solum rationem, quòd ut imperatorie curiæ negotiis per diei decursum liberius vacaret, Horas canonicas manè totas simul recitabat: Atqui tunc operabatur ex opinione probabilis; cum plures Casuista doceant licitum esse, ob rationabilem causam, Horas divini Officij prævenire, illudque totum manè simul recitare, quando oportunitas illud horis debitis recitandi, propter urgentes occupationes, prævidetur non affutura: Ergo falsum est, omne probabile esse licitum & honestum, & quamcumque opinionem probabilem, probabilitate quantumvis tenui, excusare à peccato, ut recentiores Casuista docent: subindeque veriores & probabiliores sententias eligere semper tenemur, & prudens illud Augustini consiliùm sequi: *In his quæ salutis sunt, TENE CERTVM, DIMITTE INCERTVM.*

S. VI.

Aliud argumentum morale.

DABIT veniam Lector eruditus, si ad hoc novorum Casuistarum dogma, cujus tantum est virus, ut omnem penè Theologiam moralem infecerit, penitus evertendum, aliud argumentum morale subjiciam, ex eo desumptum, quòd in antiquis Patribus, & in Ecclesiæ Doctoribus, nullum extet ipsius vestigium; ut vel ex eo cerni potest, quòd nullus omnino à Casuistis, ad illud stabilendum, vel Scripturæ, vel Patrum locus adducatur. Cogitet autem apud se, quisquis in re omnium gravissima falli non vult (subdit eleganter Wendrochius) an aliquid verisimilitudinis habeat, præcipuum cardinem Theologiæ moralis, ab omnibus Patribus ignoratum esse, & his postremis temporibus receptum. Omnino probabilitatis doctrina, siquidem vera esset, & non infidam securitatem afferret.

ferret, nil commodius, nil ad euellendos scrupulos aptius, nil ad complanandum salutis iter expeditius. Magnum salutis presidium nactus esset qui eam dicit; magno adminiculo privaretur qui eam nescit. Hinc fit ut in recentiorum Casuistarum scriptis, singulis penè versibus inculceatur. Cur igitur tantum arcanum vel Patribus invidit Deus, vel nobis Patres inviderunt? Cur ipsi probabilitatibus istis nihil utuntur? Cur sic ubi in rebus agendis non est ipsi explorata veritas, tantum timoris præ se ferunt, ne forte quod eis videtur rectum, iniquum, & prauum, à Deo iudicetur? Quis non videat, quam sit absurdum, ut in re tanti momenti, quod Patribus ignoratum fuit, his postremis temporibus subito patuerit?

Simili discursu utuntur quidam Recentiores contra Suarem, contendentes obligati hominem ad actum contritionis in articulo mortis, nec ei sufficere sacramentalem absolutionem cum attritione cognita. Incredibile est (inquunt illi apud Caramuelem Theol. fundam. num. 307.) annis integris mille sexcentis rem tam necessariam, si esset vera, fuisse in Ecclesia Romana ignoratam. Alius de Dei misericordia est præsumendum: non enim admittendum est, ab illo ita totam Ecclesiam deferi, ut in re tanti momenti semper fuerit decepta. Quæ ratio (subdit Caramuel) tamen si moralis sit, & non metaphysica, fortis interim est, & sufficiens, ut Suaris opinio rejiciatur. Sed quis non videat pari jure, & simili discursu, rejici posse eisdem Caramuelis, & aliorum Recentiorum dogma, quo asserunt omnem opinionem probabilem, probabilitate quantumvis tenui, tutam esse, subindeque licere sequi sententiam minùs probabilem, in concursu probabilioris? Cùm enim antiquis Ecclesie Patribus tale dogma ignotum sit, & ne leuissimum extet in eorum libris ipsius vestigium, credibile est illud non esse verum, nec ad morum institutionem, & conscientiarum quietem & tranquillitatem necessarium, ut novi Casuistæ passim asserunt: Incredibile enim est, annis integris mille sexcentis, rem tam necessariam fuisse in Ecclesia Romana ignoratam. Alius de Dei misericordia est præsumendum: non enim admittendum est, ab illo ita totam Ecclesiam deferi, ut in re tanti momenti semper fuerit decepta. Certè (ut verbis eisdem Caramuelis utar) hæc ratio tamen si moralis sit, & non metaphysica, fortis interim est, & sufficiens, ut recentiorum Casuistarum dogma rejiciatur. Unde merito adversus eundem Authorem, cum Hieronymo Epist. 65. exclamare possumus: Cur post quadringentos annos (dicamus nos mille sexcentos) docere nos niteris, quod ante nescivimus? Cur profers in medium quod Petrus, & Paulus edere noluerunt? V[er]umque ad hunc diem sine ista doctrina mundus Christianus fuit. Illam senex tenebo fidem, in qua puer natus sum.

Nec valet quod ait Caramuel num. 197. & 190. editionis Francoford. In materia morum majoris faciendæ sunt Juniorum opiniones, quam Veterum, quod hæc argumentatione, ex perpetuo corporis & animi conflictu desumpta, suadere conatur: Videntur (inquit) corpus & animus conflictu perpetuo dissentire, quod probant naturalia & moralia; & tunc animum fortiosem & liberiosem reddi, cum corpus maceratur & debilitatur. Cùm igitur non possimus negare, Veteres majores mole, & viribus robustiores fuisse (reperimus enim & colimus hodie eximia Sanctorum multorum corpora, habemus in thesau-

Tom. III.

ris hastas, enses, & alia Principum antiquorum arma, que nobis essent impedimenta) dicturi sumus necessario, Juniores subtilioribus ingenii præditos, & Socratis, Platonibus, Aristotelibus fuisse acutiores & oculatiores Thomas, Scotos, Molinas, Suarios, Vazquios. Unde alibi dicit: Non multum ego temporis impendo aut perdo in Veterum libris legendis, non quod contemnam illos, sed quod omnia que pulchrè cogitarunt, jam sint à Junioribus summo studio eliminata. Similia habet Theophilus Raynaudus in novæ libertatis explic. p. 2. cap. 4. §. 7. ubi sic ait: Scholastici posteriores super senes intellexerunt, & pleraque omnia rejicienda agnoverunt, que anteriores vel probabant, vel non improbabilia existimabant: sicut enim (subdit ex Egidio Romano) si nanus esset super humerum gigantum, longius videret quam gigas; ita posteriores Scholastici, existentes super humeros priorum, longius vident quam priores. Caramueli & Theophilo assentiuntur Reginaldus, Cellotius, & alij, asserentes fidem à Veteribus hauriendam, doctrinam morum à Recentioribus: quoniam Antiquiorum placita viciniore sunt traditioni, Apostolicæque doctrinæ; Recentiores verò in doctrina morali magis instructi. Unde Caramuel in Theolog. fundam. num. 1268. aliàs 1985. *Tota moralis Theologia* (inquit) *nova est. Quis enim negare audebit esse hodie in Diana centenas opiniones probabiles, que Augustino, & antiquis Ecclesia Patribus ignota fuerunt?*

Porrò hæc ita absurda sunt, & à communi sapientum sensu aded aliena, ut impugnatione non egeant, sed ea retulisse, confutasse lit. *Quare nolo plura dicere de re tanta, quia melius eam committo fidelium gemitibus, quam orationibus meis, ut cum Augustino loquar. Cùm istis non tam disputationibus, quam orationibus est agendum: plus eis sine dubitatione præstamus, si ut corrigantur oremus, ne cum tantis ingenijs vel pereant, vel alios perdant præsumptione damnabili.*

S. VII.

Absurdus & inconvenientibus adversa sententia exploditur.

PLURA licet ex adversa sententia sequantur inconvenientia, ea tamen ad duo præcipua capita revocari posse existimo; nempe ad inquisitionem veritatis, quam hæc sententia reddit profus inutilem, & ad morum puritatem, & innocentiam, quam etiam violat & corrumpit.

Primum rectè & eleganter expenditur à Joanne Sinnichio, libro supra citato de Saule exrege §. 359. ubi sic discurre: *Petendi instantiam amovere potius quam promovere videntur, qui probabilitatem quantumlibet tenuem sufficere ad securè agendum arbitrantur. Quorsum enim se quis fatiget petendo à Deo notitiam certam veritatis, qui securum se reputat ductu exigua probabilitatis? Neque enim ob aliud necessaria est legis gnaritas, nisi ut obtineatur bonè agendi securitas. Hac proinde obrenta per dictamen probabilitatis, cessat anxietas exquirendi limam veritatis. Etenim ut ait Leo Papa, Nemo ad cognitionem veritatis magis propinquat, quam qui intelligit in rebus divinis, etiam si multum proficiat, semper sibi superesse quod quarat. Nam qui se ad id in quod tendit pervenisse præsumit, non quæstia reperit, sed in inquisitione deficit. Qui ergo persuadeti*

M III